

Bruxelles, 10. ožujka 2023.
(OR. en)

7315/23

COPS 126
POLMIL 52
ESPACE 11
EUMC 118
CONOP 19
CFSP/PESC 419
CSDP/PSDC 204
RELEX 330

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	JOIN(2023) 9 final
Predmet:	JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL on the European Union Space Strategy for Security and Defence

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument JOIN(2023) 9 final.

Priloženo: JOIN(2023) 9 final

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 10.3.2023.
JOIN(2023) 9 final

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Svemirska strategija Europske unije za sigurnost i obranu

UVOD – SVEMIR KAO STRATEŠKO PODRUČJE

Europa je globalna svemirska sila. Europska unija (EU) posjeduje svemirske resurse za određivanje položaja, navigaciju i mjerenje vremena (PNT – Galileo) te promatranje Zemlje (EO – Copernicus) i upravlja njima te će lansirati treću konstelaciju, Program Unije za sigurnu povezivost (IRIS²), za sigurnu komunikaciju. Države članice posjeduju nacionalne svemirske resurse, uključujući resurse za sigurnost i obranu, i upravljaju njima. Satelitski centar EU-a (SatCen) jedinstven je kapacitet za analizu geoprostornih obavještajnih podataka, što pomaže u donošenju odluka i mjera EU-a i država članica.

Svemir je ključan za stratešku autonomiju EU-a i njegovih država članica. Gospodarstva, građani i javne politike sve više ovise o uslugama i podacima povezanim sa svemirom, među ostalim onima u području sigurnosti i obrane. Svemir doprinosi i ostvarenju političkog programa EU-a, omogućivanju digitalne i zelene tranzicije te jačanju njegove otpornosti.

Unatoč tome, svemir je sve češće predmet prijepora.

Neke svemirske sile imaju sposobnosti za napad na ključnu svemirsku infrastrukturu. Neke od njih razvile su i testirale sposobnosti protusatelitskog djelovanja, s pomoću kojih mogu omesti ili uništiti svemirske sustave i usluge. Rusija je nedavno, u studenome 2021., testirala protusatelitsko oružje tako što ga je upotrijebila na jednom od vlastitih satelita, pri čemu je nastala velika količina svemirskog otpada.

Kina nastoji ostvariti svoj geopolitički program jačanjem prisutnosti u svemiru te razvija opsežne svemirske programe i protusvemirske sposobnosti.

U geopolitičkom kontekstu sve većeg dokazivanja moći i jačanja prijetnji EU-u i državama članicama čelnici EU-a prepoznali su svemir kao strateško područje u Strateškom kompasu¹ i pozvali su na donošenje svemirske strategije EU-a za sigurnost i obranu. U strategiji EU-a za sigurnosnu uniju² prepoznaje se da svemirska infrastruktura pruža osnovne usluge koje moraju biti primjereno zaštićene od aktualnih i očekivanih prijetnji i biti otporne na njih.

EU i države članice nastavit će promicati očuvanje sigurnog i zaštićenog svemirskog okruženja te miroljubivo i pravedno iskorištavanje svemira na način prihvatljiv svima. EU uviđa da svemir predstavlja globalno zajedničko dobro. Zalaže se za mjere transparentnosti i izgradnje povjerenja koje se međusobno nadopunjuju tako što se smanjuju rizici od pogrešne predodžbe, pogrešne procjene i nenamjerne eskalacije sukoba.

¹ [Strateški kompas za sigurnost i obranu – za Europsku uniju koja štiti svoje građane, vrijednosti i interese te doprinosi međunarodnom miru i sigurnosti.](#)

² COM(2020) 605 final.

Potrebne su dodatne mjere kako bi se obranili strateški interesi EU-a i suzbile neprijateljske aktivnosti u svemiru i iz njega. EU će dati prednost međunarodnoj suradnji i promicanju odgovornog ponašanja u svemiru, a istovremeno će ojačati svoj strateški položaj i autonomiju u području svemira. Radit će na tome da svemirski sustavi i usluge postanu otporniji, reagirati na sve neprijateljske aktivnosti ili prijetnje i usavršiti usluge za sigurnost i obranu omogućene svemirskom tehnologijom.

1. SVEMIRSKE PRIJETNJE

1.1. Definiranje područja svemira

Područje svemira obuhvaća sve elemente važne za funkcioniranje svemirskih sustava i pružanje usluga povezanih sa svemirom u EU-u i njegovim državama članicama, primjerice: svemirsko okruženje, brojne važne orbite i svemirske letjelice te povezane informacije o sustavima kojima pripadaju, zemaljsku infrastrukturu i infrastrukturu za lansiranje, radiofrekvencijske veze, korisničke terminale i kiberaspekte. Obuhvaća i temeljni industrijski svemirski sektor.

1.2. Protusvemirske mjere i prijetnje u području svemira

Za razliku od sigurnosnih rizika koji proizlaze iz tehničkih incidenata, nezgoda i prirodnih opasnosti, svemirske prijetnje namjerno su neprijateljska djelovanja koja se provode s pomoću protusvemirskih sposobnosti.

Protusvemirske mjere koriste se kako bi se dokazale sposobnosti, spriječili konkurenti, onemogućilo im se korištenje njihovih svemirskih sustava ili stekla informacijska prednost. One se usmjeravaju na svemirske resurse u orbiti, prateću zemaljsku infrastrukturu i podatkovne veze među njima.

Svrha je protusvemirskih mjera namjerno omesti, oslabiti, uništiti i zavarati svemirske sustave ili onemogućiti njihovu upotrebu te pregledavati, nadzirati ili presretati povezane podatke i manipulirati njima te uskratiti pristup ili slobodu kretanja u području svemira. Učinci protusvemirskih mjera mogu biti povratni ili nepovratni.

Protusvemirske sposobnosti mogu biti različitih oblika, primjerice kinetičke mjere³ protiv svemirskih letjelica ili zemaljske infrastrukture, ili usmjerena energija⁴. Svemirska infrastruktura – u orbiti i na zemlji – zbog svojih je posebnih značajki posebno osjetljiva na kibernetičke napade. Osim svemirskih sustava, protusvemirskim mjerama može se omesti cjelokupni svemirski sektor, uključujući temeljene lance opskrbe i radiofrekvencijski spektar.

³ To može uključivati protusatelitsko oružje kao što su projektili koji se lansiraju izravno s površine Zemlje (protusatelitsko oružje izravnog uspona) ili svemirske letjelice koje se aktiviraju kad su već u orbiti (koorbitalno protusatelitsko oružje), uključujući robotske ruke ili projekte.

⁴ Na primjer elektroničko ratovanje, laseri i drugi oblici usmjerene energije za zaslijepljivanje satelita, oštećivanje ugrađenih elektroničkih sustava i ometanje ili lažiranje signala te neovlašten ulazak u njihovu komunikacijsku mrežu.

Više trećih zemalja razvija i održava protusvemirske sposobnosti i povezane doktrine. Međutim, budući da većina svemirskih tehnologija ima dvojnu namjenu, svemirska prijetnja ne može se identificirati samo promatranjem svemirskih objekata, tehnologija ili svemirskih sposobnosti, već se mora uzeti u obzir ponašanje.

Za procjenu svemirskih prijetnji potrebna je sveobuhvatna analiza sposobnosti i povezanih ponašanja u orbiti, na zemlji i u području kibersigurnosti na osnovi temeljitog razumijevanja protusvemirskih sposobnosti.

1.3. Zajedničko razumijevanje svemirskih prijetnji

Služba za jedinstvenu obavještajnu analizu (SIAC) pod vodstvom Visokog predstavnika te vojne i civilne obavještajne službe država članica poboljšat će svoje strateško razumijevanje svemirskih prijetnji i protusvemirskih mjera. To strateško razumijevanje ujedno bi trebalo doprinijeti svemirskim programima EU-a i temeljiti se na informacijama koje Komisija prikupi praćenjem svemirskih komponenti EU-a.

Daljnji koraci

- Visoki predstavnik će uz potporu SIAC-a provesti povjerljivu godišnju analizu svemirskih prijetnji koja uključuje razvoj protusvemirskih sposobnosti. Tome će pridonijeti i Komisijino praćenje svemirskih komponenti EU-a.

2. JAČANJE OTPORNOSTI I ZAŠTITE SVEMIRSKIH SUSTAVA I USLUGA U EU-U

Putem svemirskih sustava i usluga u EU-u osiguravaju se osnovne usluge za funkcioniranje društva i gospodarskih aktivnosti. Stoga moraju biti sve otporniji i bolje zaštićeni. EU je svjestan da je svemir ključan sektor u okviru postojećeg zakonodavstva o otpornosti kritičnih subjekata (Direktiva CER⁵) i kibersigurnosti (Direktiva NIS2⁶) jer obuhvaća zemaljsku infrastrukturu država članica, među ostalim u najudaljenijim regijama EU-a, i privatnih operatera te satelite koji se upotrebljavaju za pružanje telekomunikacijskih usluga⁷. Međutim, razina otpornosti i zaštite nacionalnih svemirskih resursa razlikuje se među državama članicama.

⁵ Direktiva (EU) 2022/2557 o otpornosti kritičnih subjekata.

⁶ Direktiva (EU) 2022/2555 o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148.

⁷ Usp. uvodnu izjavu 5. Direktive (EZ) 2022/2557: „... Svemirski sektor obuhvaćen je područjem primjene ove Direktive u odnosu na pružanje određenih usluga koje ovise o zemaljskoj infrastrukturi koja je u vlasništvu država članica ili privatnih strana, koju vode država članica ili privatne strane i čijim radom upravljaju države članice ili privatne strane; stoga područjem primjene ove Direktive nije obuhvaćena infrastruktura koja je u vlasništvu Unije, koju

2.1. Sigurnosni okvir na razini EU-a za zaštitu svemirskih sustava, razmjenu informacija i suradnju u vezi sa sigurnosnim incidentima u području svemira

Neke države članice uspostavile su nacionalna pravila za reguliranje svemirskih operacija, uključujući sigurnosne aspekte. Bez zajedničkog okvira ta se pravila mogu razlikovati. Te razlike mogle bi utjecati na konkurentnost svemirske industrije EU-a i njegovu sigurnost.

Kako bi se osigurao dosljedan pristup na razini EU-a, i nadovezujući se na Zajedničku komunikaciju o pristupu EU-a upravljanju svemirskim prometom⁸, Komisija će razmotriti predlaganje akta EU-a o svemiru. Takvim zakonodavnim prijedlogom zaštitili bi se nacionalni sigurnosni interesi, a istovremeno bi se pružio okvir za kolektivno jačanje otpornosti svemirskih sustava i usluga u EU-u i koordinaciju među državama članicama, među ostalim na udaljenim lokacijama sa strateškom zemaljskom infrastrukturuom kao što su najudaljenije regije EU-a.

Zajedno s Direktivom NIS 2 i Direktivom CER on bi mogao pružiti sveobuhvatan i dosljedan okvir za otpornost svemirskih sustava i usluga u EU-u. Komisija će za savjetovanje s dionicima i procjenu učinka opcija kao početnu točku uzeti određene najvažnije značajke tih postojećih sustava i, prema potrebi, iskustvo u njihovoj primjeni. Na primjer, od država članica moglo bi se zatražiti da definiraju osnovne⁹ svemirske sustave i usluge. To bi moglo uključivati najvažnije sudionike u lancu opskrbe kako bi se utvrdila i ostvarila zajednička minimalna razina otpornosti za ključne svemirske usluge i pripremili koordinirani nacionalni planovi za pripravnost i otpornost te protokoli za izvanredne situacije. Inicijativa bi mogla obuhvatiti i uspostavu centara za praćenje sigurnosti kako bi se omogućilo sustavno obavješćivanje o sigurnosnim incidentima.

Komisija bi mogla razmotriti i uvođenje zahtjeva kojima bi se osiguralo da sigurnost, uključujući kibersigurnost, bude uzeta u obzir pri osmišljavanju svih svemirskih sustava koji pružaju osnovne usluge. Mogla bi predložiti sustavniju integraciju relevantnih sigurnosnih standarda u ranoj fazi osmišljavanja tih sustava.

Usto bi mogla potaknuti razmjenu informacija o prijetnjama svemirskim resursima ili njihovu lancu opskrbe, posebno informacija koje mogu upotrijebiti relevantni centri za

Unija vodi ili koja se vodi u ime Unije, ili kojom Unija upravlja ili kojom se upravlja u ime Unije u okviru njezinog svemirskog programa.”

⁸ JOIN(2022) 4 final.

⁹ Osnovno treba shvatiti kao ključno za funkcioniranje gospodarskih aktivnosti, sigurnosti i zaštite u državama članicama.

sigurnosne operacije (SOC). Na temelju iskustva sa sustavom Galileo, Agencija EU-a za svemirski program (EUSPA) trebala bi omogućiti dosljedno praćenje sigurnosti svih svemirskih programa EU-a. EUSPA će, u bliskoj suradnji s Komisijom, timom za odgovor na računalne sigurnosne incidente svih institucija EU-a (CERT-EU) i Agencijom Europske unije za kibersigurnost (ENISA),¹⁰ imati važnu ulogu kao centar EU-a za praćenje i operacije u području svemirske sigurnosti. Ona na zahtjev može dati podršku operaterima osnovnih svemirskih sustava i usluga u državama članicama.

Svemirske usluge pružaju javni i privatni operateri, a sve veću i dinamičniju ulogu ima „novi svemir”¹¹. Važno je postići zajednički dogovor o tome što su osnovne svemirske usluge kako bi se omogućila razmjena relevantnih sigurnosnih informacija, koordiniralo djelovanje i olakšala suradnja u EU-u.

Komisija bi kao nadopunu tom mogućem zakonodavnom prijedlogu mogla informirati gospodarske subjekte i potaknuti ih na razmjenu primjera dobre prakse povezane s mjerama otpornosti, među ostalim u području kibersigurnosti, i olakšati tu razmjenu. Te mjere potpore bile bi posebno važne za MSP-ove, uključujući one u području „novog svemira”. Komisija bi u tom kontekstu, uz potporu EUSPA-e, mogla razmotriti uspostavu centra za razmjenu i analizu informacija (ISAC) u kojem bi sudjelovali gospodarski subjekti i relevantni javni subjekti te eventualno Europska svemirska agencija (ESA).

Osim toga, provedba Direktive NIS 2 i budućeg akta o kiberotpornosti¹² te drugih postojećih okvira za kibersigurnost¹³ potaknut će uvođenje zahtjeva za kibersigurnost za ključne digitalne proizvode koji se upotrebljavaju u svemiru. Posebni standardi i postupci povezani s kibersigurnosti u području svemira mogli bi se prema potrebi smatrati dijelom akta EU-a o svemiru.

Naposljetku, iznimno je važno bolje usmjeriti razvoj normi EU-a i osigurati njegovu bolju zastupljenost u međunarodnim organizacijama za normizaciju, posebno kako bi se zaštitili sigurnosni interesi EU-a i njegovih država članica. Poticac će se usklađenost sa standardima Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora (NATO).

¹⁰ <https://www.enisa.europa.eu/>

¹¹ „Novi svemir” je privatna svemirska industrija u nastajanju, potaknuta nizom tehnoloških trendova i inovacija poslovnih modela, koja omogućuje smanjenje troškova svemirskih sustava, kraće razvojne cikluse i više preuzimanja rizika.

¹² Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o horizontalnim kibersigurnosnim zahtjevima za proizvode s digitalnim elementima i o izmjeni Uredbe (EU) 2019/1020, COM(2022) 454 final.

¹³ To trenutačno uključuje delegiranu uredbu na temelju Direktive o radijskoj opremi, koja je donesena u listopadu 2021. i njome se propisuje da proizvođači bežičnih uređaja moraju unaprijediti razinu kibersigurnosti, privatnosti i zaštite od prijevара.

2.2. Jačanje tehnološke suverenosti svemirskog sektora EU-a

Kako bi se povećala otpornost svemirske infrastrukture i zajamčila sigurnost opskrbe¹⁴, EU će ojačati svoju tehnološku suverenost smanjenjem strateških ovisnosti o trećim zemljama i jačanjem otpornosti ključnih industrijskih lanaca vrijednosti.

Kako bi se to postiglo, potpuno će se iskoristiti sredstva iz programa Obzor Europa i Europskog fonda za obranu (EDF)¹⁵. Komisija, Europska obrambena agencija (EDA) i ESA koordinirat će i uskladiti aktivnosti u području ključnih svemirskih tehnologija na temelju rada obnovljene zajedničke radne skupine¹⁶. EUSPA bi također mogla doprinijeti tom radu svojim stručnim znanjem. Aktivnosti zajedničke radne skupine ujedno će doprinijeti radu EU-ova Opservatorija za ključne tehnologije¹⁷.

Komisija će zajedno s državama članicama i industrijom, na temelju aktivnosti zajedničke radne skupine i EU-ova Opservatorija za ključne tehnologije, procijeniti je li potrebno uspostaviti nove industrijske saveze povezane s tehnologijama koje su važne za svemir i obranu, u skladu s pravilima EU-a o tržišnom natjecanju. Važni projekti od zajedničkog europskog interesa (IPCEI) još su jedan alat koji industrija i države članice mogu iskoristiti za razvoj svemirskih tehnologija u područjima u kojima se s pomoću njih može pronaći rješenje za jasno utvrđenu i znatnu stratešku ovisnost, a istodobno osigurati pozitivan učinak prelijevanja izvan zemalja i poduzeća sudionika.

Svemirski program, EDF i Obzor Europa, kao i projekti i programi na kojima surađuju države članice, doprinose tehnološkom sazrijevanju sposobnosti povezanih s otpornošću. Stvaranjem dodatnih sinergija u programiranju i financiranju može se postići kontinuitet razvoja tehnologija i sustava. Kako bi se ojačala zaštita i otpornost svemirskih sustava EU-a, Komisija će promicati zajedničko programiranje putem bolje koordinacije relevantnih programa EU-a.

Komisija bi trebala imati mogućnost reprogramiranja kratkoročnih mjera za potporu ključnim tehnologijama u slučaju velikih kriza. To će osigurati da se svemir sustavnije uzima u obzir u relevantnim politikama i inicijativama EU-a, kao što su one povezane s kvantnim tehnologijama ili umjetnom inteligencijom, a ujedno će se osigurati pristup sirovinama, naprednim i prerađenim materijalima i poluvodičima, primjerice u skladu s Europskim aktom o kritičnim sirovinama¹⁸ i Aktom o čipovima¹⁹.

¹⁴ To uključuje pristup sirovinama te prerađenim i naprednim materijalima.

¹⁵ Uključujući programe koji su im prethodili – Europski program industrijskog razvoja u području obrane (EDIDP) i Pripremno djelovanje za istraživanja u području obrane (PADR).

¹⁶ Zajednička radna skupina Komisije, ESA-e i EDA-e za ključne svemirske tehnologije za europsku neovisnost, osnovana 2008.

¹⁷ COM(2021) 70 final.

¹⁸ [Europski akt o kritičnim sirovinama \(europa.eu\)](#)

¹⁹ [Europski akt o čipovima \(europa.eu\)](#)

Komisija će nastaviti surađivati s ESA-om na razvoju svemirskih tehnologija EU-a, među ostalim onih povezanih sa sigurnošću. Kako bi ojačala tu ulogu, ESA mora uspostaviti odgovarajuće mjere i mehanizme za zaštitu sigurnosnih interesa EU-a i njegovih država članica. Bliskom suradnjom postići će se komplementarnost i usklađenost aktivnosti.

2.3. Smanjenje rizika za sigurnost u svemirskom sektoru EU-a

Kako bi se zajamčila sigurnost EU-a, moraju se zaštititi i njegovi lanci opskrbe. U tu svrhu već su uspostavljeni određeni kontrolni postupci, odnosno kontrola izvoza robe s dvojnomo namjenom i provjera izravnih stranih ulaganja²⁰. Komisija će do listopada 2023. evaluirati Uredbu o provjeri izravnih stranih ulaganja²¹.

Kako bi mogla bolje procijeniti rizike povezane s transakcijama izravnih stranih ulaganja u svemirskom sektoru, Komisija će se pobrinuti da ima pristup informacijama o izravnim i neizravnim pružateljima robe i usluga za svemirske programe EU-a, među ostalim kad njima upravlja ESA. Potrebno je i poboljšati otkrivanje i ublažavanje rizika za sigurnost i javni red EU-a, a posebno kad je riječ o tehnologijama u nastajanju i tehnologijama ključnima za njegovu svemirsku infrastrukturu. Trebalo bi uzeti u obzir i gospodarske i financijske okolnosti u kojima poduzeća EU-a sa strateškim tehnologijama mogu biti izložena stranim ulaganjima koja predstavljaju rizik za sigurnost ili javni red, kao i sigurnost opskrbe. Nabava ključnih tehnologija i komponenata iz više izvora mjera je ublažavanja kojom će se smanjiti rizici koje predstavljaju određena strana stjecanja i osigurati unutarnja konkurentnost.

Osim toga, za zaštitu sigurnosti EU-a i njegovih strateških interesa potrebna su pravila o javnoj nabavi kojima se u potpunosti jamči sigurnost opskrbe. Komisija će se pobrinuti da se pravila EU-a o tržišnom natjecanju i međunarodni trgovinski instrumenti u potpunosti primjenjuju za rješavanje novih problema s kojima se suočavaju svemirski i obrambeni sektor EU-a, kao što je rizik od stranih subvencija kojima se narušava unutarnje tržište. To bi trebalo uključivati istragu određenih stjecanja poduzeća EU-a u tim sektorima koja su možda olakšale nezakonite subvencije trećih zemalja. U određenim se slučajevima može smatrati da se zabranom stjecanja ili prihvatanja obveza od tih poduzeća prekida narušavanje koje uzrokuju te strane subvencije.²²

2.4. Razvoj sposobnosti, uključujući samostalan pristup EU-a svemiru, radi jačanja otpornosti

Mnogo je sposobnosti kojima se može ojačati otpornost svemirskih sustava i usluga, primjerice infrastruktura koja se sama štiti, raznoliki i prilagodljivi lansirni sustavi, usluge za svijest o situaciji u svemiru, servisiranje u orbiti i zaštićeni suvereni namjenski

²⁰ Uredba (EU) 2019/452 o uspostavi okvira za provjeru izravnih stranih ulaganja u Uniji.

²¹ Članak 15. Uredbe.

²² Uredba Europskog parlamenta i Vijeća o stranim subvencijama kojima se narušava unutarnje tržište.

oblak za svemirske usluge. S pomoću tih sposobnosti svemirski resursi mogu postati snažniji, bolje zaštićeni, dugotrajniji ili lako zamjenjivi.

Samostalan pristup EU-a svemiru ključan je za otpornost svemirske infrastrukture u EU-u, među ostalim za nadopunu konstelacija, zamjenu pojedinačnih satelita ili lansiranje budućih konstelacija.

Sposobnost reagiranja i raznovrsnost načina pristupa svemiru važne su za ispunjavanje sve većih vojnih i obrambenih potreba. Uz konsolidaciju postojećih sposobnosti lansiranja potrebno je poticati razvoj lansirnih sustava u EU-u, među ostalim mikroraketa-nosača i višekratno upotrebljivih raketa-nosača, i dinamičan proizvodni sektor. Komisija će poticati razvoj standardiziranih sučelja (koja obuhvaćaju sigurnosne aspekte) između satelita i prilagodljivih lansirnih sustava kako bi se osigurala interoperabilnost budućih satelita i pristup svemirskim rješenjima te podržao razvoj inovativnih transportnih rješenja u orbiti. EU-ove najudaljenije regije od interesa za samostalan pristup svemiru trebale bi se potpuno iskoristiti.

Daljnji koraci

- Kako bi poboljšala razinu sigurnosti i otpornosti svemirskih operacija i usluga u EU-u, kao i njihove zaštite i održivosti, Komisija će razmotriti predlaganje akta EU-a o svemiru. Poticat će razvoj mjera za otpornost u EU-u, razmjenu informacija o incidentima te prekograničnu koordinaciju i suradnju.
- Komisija će do kraja 2023., uz potporu EUSPA-e, uspostaviti centar za razmjenu i analizu informacija (EU Space ISAC) radi jačanja otpornosti sposobnosti svemirske industrije EU-a (na početku i na kraju proizvodnog lanca), uključujući „novi svemir”.
- Komisija će do sredine 2024., u bliskoj suradnji s EDA-om i ESA-om te pod vodstvom Visokog predstavnika, predložiti plan djelovanja za smanjenje strateških ovisnosti o tehnologijama koje su ključne za tekuće i buduće svemirske projekte u EU-u i svemirske programe EU-a.
- Uspostavit će i zajedničko programiranje EDF-a, svemirskog programa EU-a i programa Obzor Europa kako bi se ubrzao razvoj sposobnosti koje su važne za otpornost svemirskih sustava.
- Sustavno će uzimati u obzir potrebe u području svemira i obrane za buduće inicijative, među ostalim kad bude procjenjivala je li potrebno uspostaviti nove industrijske saveze.
- Pobrinut će se da se šire inicijative EU-a, uključujući Akt o čipovima i Akt o kritičnim sirovinama, primjenjuju na način kojim se jača sigurnost opskrbe i otpornost svemirskih sustava i usluga.
- Poticat će razvoj novih lansirnih sustava EU-a, predlagati pripremljene mjere za dugoročni samostalni pristup EU-a svemiru i posebno uzimati u obzir potrebe u području sigurnosti i obrane, zajedno s državama članicama, kako bi povećala sposobnost reagiranja i raznovrsnost EU-ova pristupa svemiru.

3. ODGOVARANJE NA SVEMIRSKJE PRIJETNJE

S obzirom na sve veći broj svemirskih prijetnji i protusvemirskih mjera nužno je poboljšati sposobnost otkrivanja te utvrđivanja vrste i izvora određene prijetnje u području svemira te pravodobnog, razmjernog i dosljednog reagiranja na nju na nacionalnoj razini i na razini EU-a.

3.1. Otkrivanje i utvrđivanje vrste prijetnji

Kako bi EU mogao odgovoriti na određenu svemirsku prijetnju, on i njegove države članice trebaju, prema potrebi, imati pristup pravovremenim, točnim i upotrebljivim informacijama na kojima će se temeljiti donošenje odluka.

Osim što treba redovito ažurirati podatke o svemirskim prijetnjama, važno je u gotovo stvarnom vremenu prikupljati i analizirati sigurnosne incidente koji utječu na svemirske sustave i mogli bi predstavljati svemirsku prijetnju. Uz sigurnosne informacije koje se prikupljaju praćenjem svemirskog programa EU-a, u okviru akta EU-a o svemiru mogla bi se uspostaviti mreža za razmjenu informacija koja bi, putem EUSPA-e, omogućila prvu razinu analize i izvješćivanja o tim slabim signalima.

EU i države članice trebaju postići i zajedničko razumijevanje cjelokupnog stanja u orbiti kako bi mogle raditi na suzbijanju neodgovornog ili neprijateljskog ponašanja u svemiru.

Informiranost o svemirskoj domeni (SDA) obuhvaća otkrivanje, identificiranje i utvrđivanje vrste svemirskih objekata od interesa u gotovo stvarnom vremenu te opisivanje i razumijevanje njihova ponašanja²³ i povezivanje tih informacija s temeljnim doktrinama i povezanim svemirskim sustavima. SDA u stvarnom vremenu dostavlja podatke za *integrirane prikaze stanja u svemiru* svemirskih zapovjedništava, pri čemu se koriste podaci o manevrima i namjerama u svemiru.

SDA je ključan za utvrđivanje izvora svemirskih prijetnji u orbiti i pokretanje potencijalnog odgovora EU-a. Države članice koje posjeduju i razvijaju relevantne sposobnosti trebale bi EU-u pružati potrebne usluge SDA-a kako bi EU mogao postići stratešku autonomiju u području svemira.

3.2. Utvrđivanje izvora neprijateljskog ponašanja u području svemira i reagiranje na njega

Pripisivanje svemirske prijetnje trećoj zemlji i donošenje odluke o mogućem odgovoru u velikoj su mjeri politički motivirani.

²³ Uključujući manevre i operacije s korisnim teretom.

U Odluci Vijeća o sigurnosti sustava i usluga koji su uvedeni, djeluju i upotrebljavaju se u okviru Svemirskog programa²⁴ utvrđene su operativne odredbe koje EU-u omogućuju²⁵ da utvrdi izvor prijetnji uspostavljenim sustavima i uslugama Svemirskog programa EU-a ili putem tih sustava i usluga i da na njih odgovori ako bi te prijetnje mogle utjecati na sigurnost EU-a i/ili njegovih država članica. Odlukom se predviđa da Visoki predstavnik u hitnim slučajevima može donijeti privremene mjere. Europska služba za vanjsko djelovanje (EEAS) upravlja arhitekturom odgovora na svemirske prijetnje kojom se podupire provedba Odluke.

S obzirom na sve veće prijetnje, Visoki predstavnik trebao bi predložiti izmjenu Odluke Vijeća kako bi ona postala temelj za odgovor EU-a u području svemira.

Područje primjene Odluke trebalo bi se proširiti kako bi obuhvatilo prijetnje u području svemira koje bi mogle utjecati na sigurnost EU-a. Arhitektura odgovora na svemirske prijetnje mogla bi, na razini EU-a, primati informacije o sigurnosnim incidentima u svemiru putem Centra za praćenje sigurnosti svemirskog programa i usluga SDA-a. Mogla bi se povezati sa SIAC-om kako bi pomogla da se utvrde izvori svemirskih prijetnji i na njih primjereno odgovori.

Izmijenjena odluka Vijeća, uz paket instrumenata EU-a za kiberdiplomaciju i paket instrumenata EU-a za obranu od hibridnih prijetnji, olakšala bi i mobilizaciju namjenskog paketa instrumenata. Relevantni alati EU-a u sklopu odgovora mogli bi obuhvaćati:

- na tehničkoj razini, posebne načine operativnog odgovora osmišljene u sklopu sigurnosnog dizajna svemirskih sustava,
- na diplomatskoj razini, rasprave na multilateralnim forumima, informiranje kroz odgovarajuće kanale i izjave EU-a i država članica radi sprečavanja neodgovornog ponašanja u području svemira i odgovaranja na njega,
- na gospodarskoj razini, alate koji uključuju sankcije²⁶.

Vojni stožer EU-a mogao bi dati vojni doprinos EU-ovu odgovoru u području svemira.

Osnivanje horizontalne skupine u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike omogućilo bi brzu mobilizaciju relevantnih stručnjaka u slučaju svemirske prijetnje. Skupina bi mogla pružati potporu Vijeću u odgovaranju na svemirske prijetnje, među ostalim u utvrđivanju njihova izvora.

²⁴ Odluka Vijeća (ZVSP) 2021/698 od 30. travnja 2021. o sigurnosti sustava i usluga koji su uvedeni, djeluju i upotrebljavaju se u okviru Svemirskog programa Unije i koji mogu utjecati na sigurnost Unije te o stavljanju izvan snage Odluke 2014/496/ZVSP.

²⁵ Jednoglasnom odlukom Vijeća na prijedlog Visokog predstavnika.

²⁶ Komisija može predložiti dodatne gospodarske mjere koje su u njezinoj nadležnosti, kao što su zahtjevi za kontrolu izvoza.

Svaka država članica može se pozvati na klauzulu o uzajamnoj pomoći sadržanu u Ugovorima EU-a (članak 42. stavak 7. Ugovora o Europskoj Uniji) ako se svemirska prijetnja ili incident pretvori u oružani napad na njezino državno područje.

3.3. Vježbe u svemiru za spremnost i interoperabilnost

Visoki predstavnik, zajedno s Komisijom i državama članicama, provodit će redovite vježbe u području svemira ili vježbe sa svemirskom komponentom kako bi se učinilo sljedeće:

- testirao, razradio i validirao odgovor EU-a na svemirske prijetnje,
- testirali i razmotrili konkretni mehanizmi solidarnosti u slučaju napada iz svemira ili prijetnji svemirskim sustavima i
- razvile sinergije s partnerima i saveznicima u području svemirske sigurnosti i obrane.

Daljnji koraci

- Visoki predstavnik i Komisija razmotrit će s državama članicama koje imaju sposobnosti SDA-a kako mogu koristiti SDA za podupiranje odgovora EU-a.
- Visoki predstavnik predložit će izmjenu Odluke Vijeća (ZVSP) 2021/698 kako bi se odgovorilo na sve prijetnje u području svemira koje mogu utjecati na sigurnost EU-a i njegovih država članica, s ciljem omogućivanja brze mobilizacije svih dostupnih alata EU-a, čime bi se poboljšala njegova arhitektura odgovora na svemirske prijetnje.
- Visoki predstavnik, Komisija i države članice osmišljavat će i provoditi relevantne svemirske vježbe i u njima sudjelovati, uključujući primjenu mehanizama solidarnosti.

4. BOLJE ISKORIŠTAVANJE SVEMIRA ZA SIGURNOST I OBRANU

Svemirski sustavi i usluge sve više doprinose obrani i sigurnosti. Usluge s dvojnog namjenom koje pružaju svemirski programi EU-a i poslovni subjekti, uključujući one u području „novog svemira”, usavršit će se kako bi se ojačala strateška autonomija EU-a i država članica.

4.1. Svemirski sustavi i usluge EU-a kojima se podupiru sigurnost i obrana

Sustavnije interakcije između inicijativa EU-a u području svemira, obrane i sigurnosti olakšale bi razvoj svemirskih komponenti EU-a s dvojnog namjenom, uzimajući u obzir obrambene i sigurnosne potrebe u okviru sveobuhvatnog pristupa koji se temelji na sposobnostima²⁷.

²⁷U skladu s akcijskim planom o sinergijama između civilne, obrambene i svemirske industrije.

Vodećim inicijativama EU-a u području svemira mogu se poboljšati sigurnosni i obrambeni kapaciteti. Stoga je nužno razmotriti u kojoj mjeri se u okviru tih inicijativa mogu pružiti sigurne i pouzdane usluge.

Uz poštovanje civilne prirode svemirskih programa EU-a, uvest će se posebna i prilagođena pravila za pružanje sigurnosno osjetljivih usluga, aplikacija i podataka kako bi se postigla odgovarajuća razina povjerenja za korisnike u području sigurnosti i obrane (kao što su prava prvenstva i kontrola pristupa, među ostalim u kontekstu vojnih operacija, anonimizacije zahtjeva i politike ograničenja širenja).

Komisija će pri osmišljavanju odgovarajućih novih svemirskih sustava EU-a i nadogradnje odgovarajućih postojećih sustava uzeti u obzir vojne i sigurnosne zahtjeve. Oslanjat će se na potporu relevantnih agencija EU-a, posebno EDA-e i EUSPA-e. EDA će i dalje imati važnu ulogu u utvrđivanju vojnih zahtjeva²⁸, određivanju prioriteta u pogledu sposobnosti i poticanju suradnje među državama članicama, među ostalim putem Foruma za obranu u svemiru. EUSPA će pomoći u utvrđivanju potreba povezanih sa sigurnošću, akreditaciji i iskorištavanju sustava i usluga s dvojnou namjenom. Osim toga, Vojni stožer EU-a nastavit će s konceptualnim razvojem koji je potreban na vojnoj razini za iskorištavanje svemira u operativnim angažmanima EU-a.

U okviru budućeg razvoja svemirskih programa EU-a Komisija će uzeti u obzir dugoročne obrambene i sigurnosne zahtjeve (u razdoblju do 2035.), u bliskoj suradnji s državama članicama. Uzet će u obzir interoperabilnost sustava i opcije transporta dodatnog korisnog tereta za obranu te sigurnost postojećih ili budućih svemirskih sustava.

U tu svrhu poticati će se sinergije u okviru EDF-a, kako bi se istraživanjem i razvojem u području obrane ubrzao transport korisnog tereta koji omogućuje usluge za obranu. Usto će se dosljedno pružati i iskorištavati usluge za državne potrebe koje omogućuju svemirski programi EU-a.

4.1.1. Određivanje položaja, navigacija i mjerenje vremena (PNT)

Otporne usluge određivanja položaja, navigacije i mjerenja vremena, kao što je javna regulirana usluga (PRS) sustava Galileo, ključni su čimbenici koji omogućuju vojne operacije. Stalan razvoj javnih reguliranih usluga i dopunski korisni tereti u orbiti učinit će ih stabilnijima. Nadovezujući se na projekte u okviru stalne strukturirane suradnje (PESCO), kao što su Radionavigacijsko rješenje EU-a (EURAS) ili buduće obrambeno navigacijsko ratovanje (NAVWAR), nadzorne sposobnosti omogućit će dobivanje konsolidirane slike stanja i rješavanje situacija u kojima se osporava pristup javnim reguliranim uslugama. U tom kontekstu EDF podupire aktivnosti povezane s

²⁸ EDA je pomogla u utvrđivanju vojnih zahtjeva za komponente svemirskog programa EU-a GOVSATCOM i „svijest o situaciji u svemiru” (SSA).

neograničenim i neprekinutim pristupom javnim reguliranim uslugama u svijetu kako bi se ojačala sigurnosna i obrambena komponenta EU-ovih sposobnosti određivanja položaja, navigacije i mjerenja vremena.

4.1.2. Promatranje Zemlje

Promatranje Zemlje iz svemira pomaže u samostalnoj procjeni i donošenju odluka. Ono je ključan čimbenik za sigurnost i obranu. Znatno je pomoglo ukrajinskim oružanim snagama da se odupru ruskim napadima.

SatCen je jedinstven kapacitet za analizu geoprostornih obavještajnih podataka, što EU-u i njegovim državama članicama pomaže u donošenju odluka i mjera te pomaže u provođenju politika EU-a.

Iako Copernicus pruža sigurnosne usluge, nije posebno usklađen s obrambenim zahtjevima.

Stoga, u sklopu razvoja usluga sustava Copernicus, i kako je već predstavljeno državama članicama, EU-ova usluga promatranja zemlje za državne potrebe bila bi korisna za pružanje potpuno pouzdane, otporne i stalno dostupne usluge svijesti o situaciji. Ona bi nadopunila nacionalnu, komercijalnu i europsku infrastrukturu za satelitske snimke, primjerice novim senzorima, čestim snimanjima i naprednim tehnikama obrade²⁹, i tako pružila dodanu vrijednost. Komisija će postupno razvijati usluge sustava Copernicus, a početak će s pilot-projektom u okviru aktualnog svemirskog programa.

Za razvoj tih usluga iskoristit će se komplementarnost SatCen-a i EUSPA-e. EUSPA će, na temelju svojeg stručnog znanja i pod nadzorom Komisije, imati važnu ulogu u sigurnosnoj akreditaciji, praćenju sigurnosti i provedbi ugovora za svemirski segment budućeg sustava. SatCen će znatno doprinijeti definiranju potreba korisnika u vezi s geoprostornim obavještajnim podacima i širenjem osjetljivih proizvoda i usluga.

4.1.3. Sigurna komunikacija

Neprekinut pristup sigurnoj i iznimno otpornoj komunikaciji u cijelom svijetu može pozitivno djelovati na obrambene i sigurnosne misije i operacije. Uz regionalna sredstva država članica u okviru njihovih GOVSATCOM-a, program IRIS² pružat će usluge s dodanom vrijednošću kao što su anonimnost upotrebe, niska latencija i fleksibilnost. Države članice imat će stvarnu kontrolu putem mehanizama istovjetnih onima koji se upotrebljavaju u okviru PRS-a sustava Galileo.

²⁹ Iskoristit će aktivnosti istraživanja i razvoja u okviru EDF-a, uključujući napredne tehnologije korisnog tereta i tehnike obrade podataka, a u budućnosti će se nadopuniti iznimno prilagodljivim malim satelitima za obavještajne podatke, nadzor i izviđanje iz svemira. Razmotrit će se sinergije s projektima u okviru stalne strukturirane suradnje, kao što je Zajednički centar za državne snimke (CoHGI).

Usluge programa IRIS² uključivat će prijenos svemirskih podataka kojim će se moći međusobno trajno i sigurno povezati svemirske sposobnosti država članica (uključujući obranu). Te usluge mogu se koristiti za poboljšanje operativne učinkovitosti nacionalnih ili multinacionalnih obrambenih sposobnosti koje se temelje na svemirskim tehnologijama, kao što su sustavi za promatranje Zemlje. Komisija će potpuno iskoristiti buduće konstelacije u niskoj Zemljinoj orbiti (LEO) za nove sposobnosti, uključujući proširene usluge koje bi mogle biti korisne vojsci tako što bi omogućile transport dodatnog tereta. Komisija će dodatno istražiti u kojoj mjeri program IRIS² može pomoći u uspostavi sustava EU-a za kritičnu komunikaciju³⁰.

EDF podržava razvoj tehnoloških sastavnica za otpornu svemirsku komunikaciju³¹ putem programa IRIS² i njihovo prihvaćanje među krajnjim korisnicima u području obrane, putem mjera usmjerenih na korisnički segment (npr. standardizacija sučelja radi olakšavanja njihove integracije u kopnena, morska i zračna vozila³²).

4.1.4. Informiranost o svemirskoj domeni te nadzor i praćenje u svemiru

Između informiranosti o svemirskoj domeni (SDA) i već postojećeg EU-ova sustava za nadzor i praćenje u svemiru (SST) postoje znatne sinergije kako bi se omogućilo otkrivanje svemirskih objekata s pomoću posebnih senzora.

Sustav SST treba se unaprijediti kako bi se poboljšala preciznost naprednih manevara za izbjegavanje sudara te analize fragmentacije i ponovnog ulaska u atmosferu. Države članice koje razvijaju SDA, a koje su također partneri SST-a, imat će koristi od djelotvornijih sredstava SST-a, uključujući obrambena sredstva, za otkrivanje i praćenje manjih i bržih svemirskih letjelica s pomoću komponente SST-a svemirskog programa EU-a. Za potporu SDA-u bit će potrebni dodatni senzori i sposobnosti analize za obranu i obavještajne podatke.

Putem proračuna EU-a mogla bi se pružiti potpora državama članicama u razvoju senzora i sposobnosti za SDA ako se ispune sljedeći uvjeti:

- postignuta je komplementarnost s postojećim mehanizmom za potporu SST-u i
- potreban protok informacija i usluga SDA-a stavljen je na raspolaganje za potporu odgovoru EU-a na svemirske prijetnje, među ostalim za zaštitu EU-ovih satelita.

Partneri SST-a koji primaju potporu u okviru SDA-a mogli bi pridonijeti unapređenju SST-a tako da poboljšaju identificiranje svemirskih letjelica i time doprinesu

³⁰ Zemaljski širokopojasni sustav kojim bi se u državama članicama povezali komunikacijski sustavi nove generacije za organizacije za civilnu sigurnost i zaštitu, što bi im omogućilo da djeluju u svim zemljama EU-a i schengenskog područja. Temelji se na projektima BroadMap i BroadWay u okviru programa Obzor 2020. te projektu BroadNet Preparation Fonda za unutarnju sigurnost.

³¹ EDF-2021-SPACE-D-EPW.

³² EDIDP –DA- ESSOR.

autonomnom EU-ovu katalogu svemirskih objekata EU-a, što je cilj svemirskog programa EU-a.

4.2. Poticanje inovacija i konkurentnosti

Uz velike industrijske aktere, „novi svemir” ima sve veću ulogu u pružanju usluga, među ostalim za sigurnost i obranu. U okviru te nove industrije mogu se predlagati nove ideje, rješenja, disruptivne tehnologije i učinkoviti industrijski procesi, kojima se ujedno mogu poduprijeti sigurnost i obrana. Države članice u nadopunjavanju nacionalnih resursa, testiranju novih sposobnosti i razvoju javnih resursa sve se više oslanjaju na komercijalne usluge.

Konkurentna industrija važna je za jačanje otpornosti i sposobnosti EU-a. Komisija će poticati razvoj „novog svemira” u EU-u uz potporu programa CASSINI³³. To će uključivati sustavniju izradu ugovora sa stalnim klijentima, dodatnu mobilizaciju bespovratnih sredstava, zajmova i vlasničkog kapitala uz potporu Europskog vijeća za inovacije, Europske investicijske banke i Europskog investicijskog fonda, sinergije s programom EU-a za inovacije u području obrane te organizaciju godišnjih hakatona i izazova u vezi sa svemirom i obranom.

Komisija će poticati intenzivniju suradnju *start-up* poduzeća koja se bave svemirom, sigurnošću i obranom na istraživanju i razvoju. Tehnologije razvijene uz potporu programa Obzor Europa, primjerice za razvoj kvantne gravimetrije u svemiru, usluga u orbiti ili pristupa svemiru mogle bi se dodatno razviti za obrambene svrhe. Komisija će proširiti svoj program validacije i demonstracije u orbiti na svemirske tehnologije važne za korisnike u području sigurnosti i obrane. Skupina EDA-e za tehnologiju kapaciteta za svemir također će poticati suradnju država članica i njihovih industrija u području istraživanja svemira.

4.3. Razvoj vještina, obrazovanje i osposobljavanje

U EU-u i državama članicama nedostaje stručnjaka u području svemirske sigurnosti i obrane. Komisija i Visoki predstavnik mobilizirat će postojeće alate kako bi se povećalo stjecanje vještina, usavršavanje i prekvalifikacija.

Kako bi zadovoljila zahtjeve država članica, EDA će evidentirati sve aktivnosti obrazovanja i osposobljavanja na razini EU-a i nacionalnoj razini povezane sa svemirskom sigurnosti i obranom radi razvoja vještina potrebnih za oblikovanje politika i tehničkih vještina. U bliskoj suradnji s Europskom akademijom za sigurnost i obranu (EASO) promicat će razmjenu primjera najbolje prakse i izraditi kurikulum.

³³ CASSINI je inicijativa Europske komisije za pružanje potpore poduzetnicima, *start-up* poduzećima i MSP-ovima u svemirskoj industriji. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-policy/space-entrepreneurship-initiative-cassini_en

Kako bi zadovoljila potrebe industrije, Komisija će doprinijeti usavršavanju i prekvalifikaciji u svemirskoj industriji, posebno u području korištenja svemira za sigurnost i obranu, među ostalim i kako bi se povećalo sudjelovanje žena³⁴. Podržat će konkretne inicijative na razini EU-a te nacionalnoj i regionalnoj razini. Iskoristit će postojeća velika partnerstva za zrakoplovne i obrambene vještine u okviru Pakta za vještine³⁵. Komisija ujedno s dionicima radi na uspostavi velikog partnerstva za poboljšanje usavršavanja i prekvalifikacije studenata i stručnjaka potrebnih u industriji na kraju proizvodnog lanca, među ostalim kako bi se zadovoljile dodatne potrebe za kvalificiranim radnicima. Uz potporu EUSPA-e će razvijati svemirsku akademiju EU-a kako bi se uspostavili programi za razvoj svemira povezani sa sigurnošću.

Daljnji koraci

Radi boljeg iskorištavanja svemirskih sustava i usluga u obrambene svrhe:

- Komisija će do kraja 2024., u bliskoj suradnji s Visokim predstavnikom, predložiti pilot-projekt za pružanje prvih usluga SDA-a kao potporu odgovoru EU-a i istražiti sinergije s potkomponentom svemirskog programa STT za potrebe budućeg razvoja
- prilikom razvoja budućih svemirskih programa EU-a Komisija će uzeti u obzir dugoročne vojne zahtjeve (do 2035.) za obrambene usluge uz pomoć svemirske tehnologije uz potporu EDA-e
- Komisija će uzeti u obzir vojne potrebe i zahtjeve prilikom utvrđivanja portfelja usluga programa IRIS²
- kako bi podržala samostalno djelovanje i donošenje odluka EU-a i njegovih država članica, Komisija će raditi na postupnom uvođenju nove usluge sustava Copernicus za državne potrebe, a krenut će od pilot-projekta koji će se temeljiti na komplementarnoj ulozi SatCen-a i EUSPA-e
- Komisija će poticati suradnju među *start-up* poduzećima u području svemira, sigurnosti i obrane radi razvoja disruptivnih usluga za sigurnost i obranu
- Visoki predstavnik i Komisija trebali bi do kraja 2024., uz potporu EDA-e, EUSPA-e i ESDC-a, osigurati unapređenje vještina javne uprave i industrije radi usavršavanja svemirskih usluga za sigurnost i obranu, među ostalim putem mapiranja aktivnosti osposobljavanja u području svemirske sigurnosti i obrane te stjecanja vještina u svemirskoj industriji na kraju proizvodnog lanca, među ostalim uspostavom novog velikog partnerstva.

³⁴ Komunikacija „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.”. COM(2020) 152 final.

³⁵ <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23220&langId=en>

5. USPOSTAVA PARTNERSTAVA RADI ODGOVORNOG PONAŠANJA U SVEMIRU

Sklapanje čvrstih vanjskih partnerstava ključno je za promicanje zajedničke vizije miroljubivog i odgovornog ponašanja u svemiru, odgovaranje na svemirske prijetnje i pružanje potpore pri upotrebi svemirskih usluga za sigurnost i obranu.

5.1. Promicanje normi, pravila i načela za odgovorno ponašanje u svemiru

Kako bi se dugoročno očuvalo miroljubivo iskorištavanje svemira, važno je izbjeći utrku u naoružanju u svemiru i spriječiti da svemir postane poprište sukoba.

Ugovor o svemiru iz 1967. i načela razvijena u okviru Ujedinjenih naroda (UN) temelj su globalnog upravljanja svemirom, zajedno s relevantnim rezolucijama koje je donijela Opća skupština UN-a.

Kao nadopuna tome, pravno neobvezujući instrument za transparentnost i izgradnju povjerenja bio bi učinkovit alat³⁶. Dodatne mjere trebale bi nadopuniti odgovarajuće tradicionalne alate za razoružanje i nadzor naoružanja kako bi se riješio problem neodgovornog ponašanja koje bi moglo eskalirati, među ostalim zbog nesporazuma, pogrešnog tumačenja ili pogrešne procjene. U tom je pogledu obveza Sjedinjenih Američkih Država (SAD) da ne provode destruktivna testiranja protusatelitskih projektila izravnog uspona, koju su preuzele i Njemačka i Francuska, pragmatičan, konkretan i značajan korak naprijed. EU i sve njegove države članice poduprle su prateću Rezoluciju³⁷ odobrenu na 77. zasjedanju Opće skupštine UN-a u listopadu 2022.

5.2. Suradnja s Ujedinjenim narodima u području svemira i sigurnosti

EU će iskoristiti svoj status stalnog promatrača u Ujedinjenim narodima (UN) kako bi zajedno sa svojim državama članicama sudjelovao u raspravama o svemiru. I dalje će biti član sljedećih tijela i aktivno doprinositi njihovu radu:

- Odbor UN-a za miroljubivo korištenje svemira (COPUOS) i njegova pomoćna tijela; Odbor za posebna politička pitanja i pitanja dekolonizacije (Četvrti odbor) Opće skupštine UN-a u vezi s pitanjima koja se odnose na svemirsku sigurnost; i
- Konferencija o razoružanju i Odbor za razoružanje i međunarodnu sigurnost (Prvi odbor) Opće skupštine UN-a u vezi s pitanjima koja se odnose na zaštitu i sigurnost u svemiru.

EU i njegove države članice podupiru³⁸ otvorenu radnu skupinu za smanjenje svemirskih prijetnji s pomoću normi, pravila i načela odgovornog ponašanja (OEWG)³⁹ kao

³⁶ Na primjer, Haški pravilnik postupanja (HCoC) protiv širenja balističkih projektila.

³⁷ „Destruktivno testiranje protusatelitskih projektila izravnog uspona” (dokument A/C.1/77/L.62).

³⁸ EU je dao nekoliko zajedničkih doprinosa, a nekoliko njegovih država članica podnijelo je nacionalne ili međuregionalne radne dokumente.

pragmatičan korak prema postizanju zajedničkog dogovora o tome što se može smatrati odgovornim i neodgovornim ponašanjem.

Glavni je izazov za EU, države članice i njihove partnere istomišljenike uvjeriti većinu država članica UN-a u važnost normativnog pristupa. EU i države članice nastojat će dobiti veću međunarodnu potporu za svoje stajalište o svemiru.

EEAS je pokrenuo inicijativu javne diplomacije s pristupom „odozdo prema gore” za izgradnju potpore za siguran, zaštićen i održiv svemir (3SOS), kojom se promiče održiv pristup svemiru tako što se potiče izbjegavanje sudara, smanjuje nastanak dugovječnog svemirskog otpada i promiču mjere transparentnosti i izgradnje povjerenja. To će doprinijeti smanjenju nezgoda, pogrešnih predodžbi i nepovjerenja.

5.3. Partnerstvo sa SAD-om u području sigurnosti i obrane

U Strateškom kompasu podsjeća se da je partnerstvo EU-a i SAD-a od strateške važnosti za produbljivanje suradnje EU-a i SAD-a u području sigurnosti i obrane na uzajamnu korist. SAD ima povlašten odnos s EU-om i nekim državama članicama u tom području.

SAD i EU od 2009. vode dijalog o svemirskoj sigurnosti koji se temelji na bliskoj suradnji izvan civilnih područja. Te rasprave omogućile su, primjerice, da njihovi globalni navigacijski satelitski sustavi prestanu biti međusobna konkurencija i da se osigura komplementarnost, interoperabilnost i zalihost.

Sličan pristup može se očekivati za komponentu „svijest o situaciji u svemiru” i za druga područja u kojima bi EU mogao prestati biti ovisan o svemirskim uslugama SAD-a i prijeći na partnerstvo koje se temelji na zajedničkom interesu.

5.4. Dijalog s trećim zemljama o svemirskoj sigurnosti

Transparentna i otvorena komunikacija među različitim akterima u svemiru (uključujući civilne i vojne) ključna je za izbjegavanje sukoba i doprinosi izgradnji povjerenja.

Sve više trećih zemalja preispitalo je, ili preispituje, svoje obrambene organizacije i doktrine kako bi se uzela u obzir važnost svemira za sigurnost i obranu. Nekoliko trećih zemalja, uključujući saveznike, ali i strateške konkurente, osmislilo je strategije za svemirsku sigurnost i obranu radi razvoja domaćih sposobnosti i stranih partnerstava sa zemljama istomišljenicama.

³⁹ Doneseni Rezolucijom Opće skupštine UN-a 76/231.

EU se u političkim raspravama s trećim zemljama sve više bavi temom svemirske sigurnosti i obrane. EEAS i relevantne službe Komisije uspostaviti će dijaloge na razini osoblja između EU-a i relevantnih tijela trećih zemalja. Takvi dijalozi već se vode sa SAD-om i Japanom, a uspostaviti će se i novi s Kanadom i Norveškom.

Ti dijalozi o svemirskoj sigurnosti prilika su za suradnju s partnerima i saveznicima, raspravu o svemirskim i sigurnosnim strategijama, uspostavu partnerstava radi razmjene informacija, razmjenu najboljih primjera iz prakse u vezi s povećanjem otpornosti svemirske infrastrukture i uspostavom normi i standarda, utvrđivanje područja za moguću suradnju i koordinaciju djelovanja na multilateralnim forumima.

Dijalozi o svemiru i sigurnosti mogu biti važni i za promicanje stajališta i pristupa EU-a na multilateralnim forumima. Oni mogu predstavljati diplomatski kanal putem kojeg EU može smirivati napetosti ili prenositi upozorenja radi odvraćanja od daljnjeg djelovanja, posebno u slučaju neodgovornog ponašanja u području svemira.

5.5. Partnerstvo s NATO-om u području svemirske sigurnosti i obrane

U Strateškom kompasu utvrđeni su jasni ciljevi za strateško partnerstvo EU-a i NATO-a – politički dijalog i praktična suradnja u svim dogovorenim područjima interakcije, uključujući nova područja suradnje kao što je svemir.

U trećoj zajedničkoj izjavi o suradnji EU-a i NATO-a od 10. siječnja 2023. čelnici EU-a i NATO-a potvrdili su svoju predanost širenju i produbljivanju suradnje u području svemira na temelju dogovorenih načela na kojima se temelji njihovo strateško partnerstvo.

Suradnja EU-a i NATO-a i dalje se oslanja na uzajamnu otvorenost i transparentnost, reciprocitet i uključivost, uz potpuno poštovanje autonomije odlučivanja i postupaka obiju organizacija, ne dovodeći u pitanje posebnu prirodu sigurnosne i obrambene politike bilo koje države članice.

Obje organizacije razmatraju mogućnost da svemir, koji je kapacitet kojim se podupiru vojne i civilne operacije, postane strateško područje. EU-ovi i NATO-ovi odgovori na svemirske incidente i prijetnje bit će komplementarni i uzajamno će se nadopunjavati.

Te dvije organizacije zajedno će istražiti nove mogućnosti suradnje u području svemira tako što će redovito razmjenjivati informacije, među ostalim putem razgovora na razini osoblja, uzajamno se obavještavati i pozivati na događanja. Paralelne i usklađene vježbe koje organizira osoblje EU-a i NATO-a mogle bi uključivati i svemirsku komponentu.

Daljnji koraci

- EU će podupirati multilateralno djelovanje za smanjenje svemirskih prijetnji s pomoću normi, pravila i načela za odgovorno ponašanje, među ostalim putem rada otvorene radne skupine koju je osnovala Opća skupština UN-a.
- Visoki predstavnik i Komisija intenzivirat će rad na kampanji javne diplomacije za sigurnost, zaštitu i održivost u svemiru „3SOS”.
- Visoki predstavnik i Komisija produbit će suradnju sa SAD-om u području svemirske sigurnosti.
- Visoki predstavnik i Komisija po potrebi će uspostaviti dijaloge o svemirskoj

sigurnosti s partnerima istomišljenicima i saveznicima. U bliskoj suradnji s državama članicama razmotrit će dijalog sa zemljama koje ne dijele isto mišljenje.

- Visoki predstavnik i Komisija proširit će suradnju s NATO-om u području svemirske sigurnosti.

6. ZAKLJUČAK

Svemirski sustavi i usluge u EU-u doprinose strateškoj autonomiji EU-a i njegovih država članica. To su ključni resursi koji će doprinijeti oblikovanju konkurentnosti, prosperiteta i sigurnosti u EU-u za buduće generacije.

Svemirska strategija za sigurnost i obranu pokazuje da je EU predan zaštiti svojih sigurnosnih interesa, ali i sprečavanju utrke u naoružanju u svemiru i povećanju sinergija između svemira, sigurnosti i obrane.

EU se zalaže za jačanje otpornosti lanaca vrijednosti koji su temelj svemirskog sustava te podupiranje inovacija i konkurentnosti svemirske industrije EU-a. Komisija i Visoki predstavnik svake će godine izvješćivati Vijeće o postignutom napretku i mogućim daljnjim mjerama.